

**МИЛЧО МАНЧЕВСКИ, РЕЖИСЕР
„МАЈКИ“ Е ФИЛМ БЕЗ ГРАМ САЛО**

Иако филмот зборува за општочовечки прашања, тој е во исто време огледало на Македонија

По „Пред дождот“, „Прашина“ и „Сенки“, „Мајки“ е четвртиот игран филм на Милчо Манчевски. Од светската премиера на 35. Филмски фестивал во Торонто, Канада минаа нешто повеќе од два месеца.

Како од денешна временска дистанца го доживувате Вашето најново дело?

Ептен добро. Јас сум многу задоволен од овој филм – и како автор и како човек. „Мајки“ е радикален филм според филмскиот израз и форма (во него се судруваат три наративно неповрзани приказни, а една од нив е документарна – се судруваат игран и документарен дел), и позитивно сум изненаден што има толку масовен одзив. Во исто време, чувството во филмот е многу

јасно, а богами силно и искрено, иако мачно. Филмскиот јазик е прецизен и концизен. Во филмов нема ни грам сало. Од сите тие причини, јас сум многу задоволен.

По македонската премиера на Фестивалот „Браќа Манаки“ во Битола, филмот „Мајки“ е на редовниот кино репертоар. Според посетеноста тој е најгледан филм годинава во Македонија. Дали е тоа очекувано за Вас?

Да бидам искрен, го очекував тоа, иако не ми е тоа целта. Се разбира, мило ми е што многу луѓе го гледаат и убаво е што наидува на добар прием. Сепак, вистинската причина за правење на филм, барем според мое мислење, е да се пренесат некои чувства, да се кажат некои работи, а не да се брка посетеност. Уметноста е разговор со еден гледач, еден читател. Во секој случај, убаво е што филмот соборува рекорди.

За секое дело има позитивни и негативни критики. Кои критики повеќе Ве погодуваат?

Критиките не ги читам, ни добрите ни лошите. Нема тука некоја посебна причина, ги почитувам, ама јас само си ја бркаам мојата работа, и ги оставам критичарите да си ја бркаат нивната. Се слагам со она што Лора Лани им го кажа на дипломците на Џулијард колеџ: „Не е работа на критичарот да му каже на уметникот како да се чувствува за своето дело“. Или со други зборови, на уметникот му е исто толку важно што има да каже критичарот колку што му е на магарето важно што има да каже зоологот. Критиките имаат свое место во екосистемот автор-индустрија-гледач, и доколку се учени и конструктивни, тие играат важна улога. Во Македонија, за жал, професионална филмска критика има многу малку. Си прават приватна тезга. На пример, една т.н. критичарка почна лошо да пишува за моите филмови откако одбив да држам работилница на нејзиниот полу-приватен фестивал. Секој има право на свое мислење, ама не и на свои факти - таа, на пример, лаже во извештаи од филмски фестивали дека салатата во која игра „Прашина“ е празна, а таму всушност било преполно и луѓе седеле на скали. Без оглед на тоа дали е на власт или во опозиција, за македонскиот политички, културен и интелектуален естаблишмент отсекогаш било политички коректно да се плука по мене.

„Мајки“ е филм од Македонија. Која беше симболиката на претставување на картата на Македонија и местата пред секоја од трите приказни?

Филмот зборува за тоа како ние како луѓе било каде во светот се однесуваме едни кон други. Зборува за правда и неправда, за жртви и душмани, за тоа како често работите не се онакви какви што на прв поглед изгледаат. Сите три приказки се вистински, а третата е документарна, па на тој начин дури и во самата структура на филмот го поставуваме прашањето за природата на вистината. Првата приказна се случува во голем град, вистинска урбана средина, втората на село, напуштено село, а третата во мал град. Со картата на Македонија сакавме да го потенцираме тоа дека тука гледаме еден пресек на различни средини во земјава. Иако филмот зборува за општочовечки прашања, тој е во исто време огледало на Македонија. А огледалово не одразува убава слика. Убава или не, таа е вистината, и вистината прво боли, а потоа ослободува.

Дали пораката „Вистината боли“ алудира на лицето на Македонија по примерот на спотовите кои беа дел од кампањата „Македонија вечна“?

Филмот и спотовите имаат друга намена, ама сакал-нејќел обата се дел од една заедничка, комплексна слика. Спотовите имаат за цел да ја позиционираат Македонија како потенцијална туристичка дестинација и да го истакнат она што можеме да го понудиме на добронамерниот патник. Ние немаме убави плажи или привлечни градови, ама можеме да понудиме гостопримство во една земја со богата културна традиција, земја каде што разни култури – и неолит, и античка, и словенска, и исламска - се среќавале и оставале трага, и тоа цивилизациско наследство е нешто уникатно. Па зар да се срамиме од неа? Со рекламен речник, понудивме една возбудлива земја од вистинските легенди, како Перу, Тибет, или дури Атлантида. Без да измислуваат нешто, спотовите го истакнуваат она во Македонија што е интересно за туризмот. Се надевам дека оние гледачи што во спотовите не им се допадна како е „прикажана“ Македонија ќе им се допадне како е таа прикажана во „Мајки“.

Според мене, „Мајки“ можеше да се вика и баби, тетки, вујни, зашто во суштина го прикажува женскиот аспект на нештата. Тој во реалниот живот е ставен зад машкиот аспект. Се согласувате ли со мојата констатација?

Да. Мислам дека машко-женските односи се многу посложени одошто тоа може да се види во најголем дел филмови. Во „Мајки“ имаме сложени односи меѓу луѓето, возрастни односи. Улогата што жената ја игра во заедницата е клучна и сакав тоа да биде една од централните теми во филмот. Се радувам што во моите филмови секогаш има богати, комплексни женски ликови. Мерак е да се создаваат такви ликови, особено во соработка со одлични актерки.

Ме фасцинираше улогата на Ратка Радмановиќ и Салаетин Билал. На кој начин ги

најдовте за улогите?

И Ратка и Салко играа во моите претходни филмови – и во „Прашина“ (каде што Ратка се појавува само во еден-два кадри, а Салко има клучна улога) и во „Сенки“ (каде што обајцата имаат централни улоги). За тие филмови дојдов до нив двајца после долг процес на избор на глумци, со неколку круга на кастинг, со долги проби. Обајцата се извонредни глумци. Страшно добро го владеат занаетот, имаат неверојатно интересна актерска енергија, и прекрасни луѓе се. Кога дојде време да се бираат актери за „Мајки“, за овие две улоги воопшто не правев кастинг затоа што бев сигурен дека тие двајца ќе бидат совршени во улогите на дедото и бабата. И беа.

Само за читателите на ИДИВИДИ можете ли да откриете барем еден интересен момент од снимањето на „Мајки“?

Секако. При снимањето се случи нешто што никогаш до сега не сум го видел – откако ја снимивме Ратка во нејзината најемотивна сцена („Како ќе се умира?“), екипата – осветлителите, тонци, реквизитерите, други актери – ја поздрави со овации, нешто што никогаш не се случува на филмски сет. Салко ја долови лутината на

човек кому животот му поминал, човек што е огорчен од многу што, а Ратка ја покажа топлината, ама и разочараноста на една баба која откако изродила толку деца сега останала сама да си го чека крајот.

Филмот е македонски кандидат за „Оскар“ во категоријата странски филм. Имате ли план за негово соодветно претставување пред членовите на Американската филмска академија?

Јас план имам, ама за жал, ниту Филмскиот фонд ниту Министерството за култура не покажале конкретна стратегија околу тоа како да го остварат претставувањето на Македонија во Холивуд или воопшто во светот. Јас моето го направив – снимив одличен филм, тој влезе на Берлинскиот фестивал, поканет е на фестивали од „А“ категорија како Торонто, и ќе го помине светот. Дали оние што ја креираат филмската политика - Филмскиот фонд и Министерството за култура ќе го искористат да поентираат, веќе не е моја работа.

Дали државата финансиски Ве помага во тоа?

До сега со бирократски одлуки беа одбиени речиси сите барања на продуцентот државата да ја поддржи меѓународната презентација на „Мајки“. Ветувања дојдоа од Министерството, а потоа истите беа прекршени. Немам видено стратегија како ќе се искористи можноста која меѓународниот интерес за овој филм ја нуди. Можеби ја имаат, ама ниту јас сум ја видел, ниту продуцентот, ниту дистрибутерот. А интересот што го побудува „Мајки“ не расте на дрво. Не се случува секоја година Македонија да има филм во Торонто, во Сао Пауло, во Берлин или во Венеција, а Фондот се однесува како секоја година да имаат фестивалски победници или номинации за Оскар, или филмови кои се влезени во филмски енциклопедии и кои се предаваат на стотици универзитети. Се обидуваат да го релативизираат успехот на моите филмови, ама фактите остануваат, запишани ширум светот. Арогантен, а дилетантски пристап е главен виновник кога во културата не се искористуваат ретките можности што настануваат поради напорот и талентот на индивидуални успешни уметници. Приватните интереси, личната нетрпеливост и личните интереси стануваат главен мотиватор во донесувањето одлуки. Штом прашувате за финансии, да појаснам дека македонската држава во сите мои филмови заедно има вложено помалку пари одошто во, на пример, последниот филм на Столе Попов (патем, филм за кој веќе неколку пати беа одобрени и потрошени средства, првиот пат во 1992). Понатаму, за секој денар што македонската држава го вложила во моите филмови, јас – исклучително врз основа на репутацијата на моето дело – имам донесено по пет и пол денари странски инвестиции. Во македонски филмови, снимани во Македонија. Да не зборуваме за

ефектот што овие филмови го имаат кај публиката и за промоцијата оваа култура. Би сакал да видам друг македонски филм или автор – дури и да го игнорираме успехот на неговите или нејзините филмови – што макар и приближно донел толку инвестиции во македонска полза. Би сакал да видам како Филмскиот фонд планира да го достигне или надмине ова, особено затоа што од сите домашни филмови што Фондот до сега ги финансираше, само мојот се појави - и во нашите кина и во странство. При финансирањето Фондот ги прекршува сопствените правила и веќе не инсистира на ко-продукции - до нив се стигнува со квалитет и со меѓународен успех. Воопшто да не навлегуваме во тоа дека скоро ниту еден македонски филм до сега не се појавува во редовна кино или тв-дистрибуција во странство, и сега кога за тоа постои шанса со „Мајки“, оние кои ја креираат културната политика ја нуркаат главата во песок, надевајќи се дека овој филм ќе го снима и ќе се појават филмовите на нивните другари. Јас умеам да направам добар филм кој ќе го обиколи светот. Ќе ми биде мило ако Македонија успее да искористи таква можност за промоција, ама дали тоа ќе се случи не зависи од мене. Не можеш некому со сила да му дадеш.

Според Вас, кои се најголемите адути на филмот?

Како парче уметност, адутите на „Мајки“ се иновативниот филмски израз, искреното и прецизно чувство, концизниот филмски јазик, третманот на меѓучовечките односи и прашањата за природата на вистината што филмот ги отвора. Тоа реакциите веќе го потврдуваат. Како комерцијален артефакт, не гледам некој холивудски потенцијал, ама на тоа сметавме и затоа ова не е скап филм.

Во кои земји и на кои фестивали ќе се прикажува филмот?

До сега играше на фестивалите во Торонто и во Сао Пауло, Бразил. Вистинската промоција ќе ја има на фестивалот во Берлин. Поради Берлин привремено го повлекохме филмот од фестивали и дистрибуција (освен во матичната земја) до февруари – такви се пропозициите на Берлиналето. После фестивалот, филмот ќе игра по светот и понудите ќе доаѓаат токму на тој фестивал. За сега – иако е рано – веќе има покани од: Индија, Полска, САД, Италија, Бугарија, Литванија, Србија, Турција, Грција, Кореја, итн, а допрва ќе ги има. МАЈКИ ќе го помине светот.

Какви филмови приватно гледате и како го минувате слободното време?

Не гледам многу филмови, а кога гледам тогаш гледам две врсти на филмови, од различни побуди: авторски и холивудски. За задоволство гледам независни американски филмови и уметнички филмови од Европа, Азија и Латинска Америка. Сакам кога овие филмови нудат креативна свежина и авторска храброст. А чисто за да бидам во тек со техничките достигнувања и со работата на колегите и на актерите во ДГА (синдикатот на филмските режисери на Америка) во Њујорк гледам холивудски филмови. Повеќе сакам да одам во галерија или во добар музеј, или на концерт во „Карнеги хол“, или да прочитам добра книга или графичка новела, или да погледнам НБА натпревар (таму барем не знаеш како ќе заврши, хаха). Често патувам, најмногу ја сакам Азија. Таму фотографирам многу, пред четири месеци имав изложба на фотографски композиции (составени од по 5 слики) „Пет капки сон“, која ако имам време, веројатно ќе патува низ светот. Се дружам со мили луѓе во Скопје и во Њујорк, следам американска внатрешна политика со страст, садам дрвца, сакам миризливи билки...

(И. Николовски)

<http://www.idividi.com.mk/zabava/Showbiz/645280/index.html>